

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.04.1967, sp. zn. 5 Cz 6/67, ECLI:CZ:NS:1967:5.CZ.6.1967.1

Číslo: 97/1967

Právní věta: Změna poměrů odůvodňuje změnu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, popř. soudem schválené dohody rodičů o výchově nezletilého dítěte, jen tehdy, jestliže jiné okolnosti převažují nad požadavkem stálosti výchovného prostředí. Tak tomu je obvykle v těch případech, v nichž se dříve provedená úprava výchovy nezletilého dítěte stane - s ohledem na změnu poměrů - úpravou, která nadále nezajišťuje nejpriznivější podmínky pro zdárný vývoj dítěte v uvědomělého občana. Rozhodujícím hlediskem pro úvahy o nejvhodnější úpravě výchovy nezletilého dítěte zůstává vždy zájem dítěte; a v jeho zájmu není, aby bylo toliko se zřetelem k novým poměrům otce odňato z výchovného prostředí, v němž vyrůstá již více let, a aby bylo současně vzdáleno svým sourozencům.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.04.1967

Spisová značka: 5 Cz 6/67

Číslo rozhodnutí: 97

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Výchova dítěte

Předpisy: 94/1963 Sb. § 28

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 97/1967 sb. rozh.

Změna poměrů odůvodňuje změnu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, popř. soudem schválené dohody rodičů o výchově nezletilého dítěte, jen tehdy, jestliže jiné okolnosti převažují nad požadavkem stálosti výchovného prostředí. Tak tomu je obvykle v těch případech, v nichž se dříve provedená úprava výchovy nezletilého dítěte stane - s ohledem na změnu poměrů - úpravou, která nadále nezajišťuje nejpriznivější podmínky pro zdárný vývoj dítěte v uvědomělého občana.

Rozhodujícím hlediskem pro úvahy o nejvhodnější úpravě výchovy nezletilého dítěte zůstává vždy zájem dítěte; a v jeho zájmu není, aby bylo toliko se zřetelem k novým poměrům otce odňato z výchovného prostředí, v němž vyrůstá již více let, a aby bylo současně vzdáleno svým sourozencům.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 1967, [5 Cz 6/67](#).)

Okresní soud v Hradci Králové nevyhověl návrhu otce na odnětí nezletilé H. a nezletilého J. z výchovy matky a na jejich předání do jeho výchovy. Rozhodl o ponechání nezletilých dětí ve výchově matky, když podle jeho přesvědčení nedošlo ke změně poměrů, která by vyžadovala změnu v úpravě výchovy nezletilých dětí; vycházel ze zjištění, že v dosavadním výchovném prostředí u matky jsou nezletilé děti řádně vychovávány a dostává se jim veškeré potřebné péče.

Krajský soud v Hradci Králové změnil rozsudek soudu prvního stupně rozsudkem tak, že pověřil otce výchovou nezletilého J. Změnou poměrů ve srovnání se stavem v době dřívějšího rozhodování o právech a povinnostech rodičů k nezletilým dětem shledával v podstatě v tom, že „otec má opět svou spořádanou domácnost, v níž jsou všechny podmínky pro východu dětí“. Se zřetelem k této změně poměrů byl krajský soud toho názoru, že je na místě aspoň změna výchovného prostředí u nezletilého J., jehož vývoji – především v rozumové oblasti – více prospěje výchova u otce než výchova u matky, která do nedávné doby výdělečně nepracovala a žije uzavřeným způsobem života. Oddělenou výchovu nezletilého J. nepovažoval krajský soud za opatření, jež by bylo v rozporu s uznávanou zásadou zachování sourozeneckého kolektivu; na potřebu výjimky z této zásady usuzoval s ohledem na věkové rozdíly mezi nezletilými dětmi, popř. s ohledem na skutečnost, že nezletilý J. byl stejně již v útlém věku vychováván oddělení babičkou ze strany otce.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozsudkem krajského soudu v Hradci Králové byl porušen zákon, a tento rozsudek zrušil.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 28 zák. o rod., může soud změnit i bez návrhu rozhodnutí nebo dohodu rodičů o výkonu jejich rodičovských práv a povinností, změní-li se poměry. Touto změnou poměrů je výraznější změna v těch skutečnostech, které tvořily skutkový podklad dřívějšího rozhodnutí o právech a povinnostech rodičů k nezletilému dítěti, popř. dřívějšího rozhodnutí o schválení dohody rodičů o jejich právech a povinnostech k nezletilému dítěti.

Jde-li o změnu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, popř. soudem schválení dohody rodičů o výchově nezletilého dítěte, přihlíží soud vždy ke zkušenosti, že změna výchovného prostředí je obvykle rušivým zásahem do procesu výchovy nezletilého dítěte; event. odnětí nezletilého dítěte z výchovného prostředí, s nímž se sžilo, s nímž je citově spjato a v němž prospívá, není žádoucí a zpravidla nesvědčí tělesnému a duševnímu vývoji nezletilého dítěte. V tomto směru se uplatňuje zásada stálosti výchovného prostředí; proto změna poměrů odůvodňuje změnu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, popř. soudem schválené dohody rodičů o výchově nezletilého dítěte, jen tehdy, jestliže jiné okolnosti převažují nad požadavkem stálosti výchovného prostředí nezletilého dítěte. Tak tomu je obvykle v těch případech, v nichž se dříve provedená úprava výchovy nezletilého dítěte stane – s ohledem na změnu poměrů – úpravou, která nadále nezajišťuje nejpříznivější podmínky pro zdárný vývoj dítěte v uvědomělého občana.

Z tohoto pohledu přistupuje soud ke změně rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, popř. soudem schválené dohody rodičů o výchově nezletilého dítěte, hlavně po zjištění změny poměrů u rodiče, který vychovává nezletilé dítě, nikoli po zjištění změny poměrů u druhého rodiče, záležející toliko v tom, že na rozdíl od doby dřívějšího rozhodování o výchově nezletilého dítěte vykazuje druhý rodič v podstatě stejnou způsobilost k výchově nezletilého dítěte v intencích ustanovení § 31 zák. o rod. jako rodič, který vychovává nezletilé dítě.

V této věci byli nezletilé děti svěřeny do výchovy matky již usnesením býv. lidového soudu v Hradci Králové ze dne 13. 1. 1961, v péči matky byly ponechány dalším usnesením okresního soudu v Hradci Králové ze dne 5. 4. 1963. O výchově nezletilých dětí matkou bylo rozhodnuto – a to pro dobu po rozvodu manželství rodičů – též rozsudkem okresního soudu v Hradci Králové ze dne 2. 7. 1963.

Všechna uvedená soudní rozhodnutí vycházela za zjištění, že se nezletilým dětem dostává u matky řádné výchovy.

Výsledky nynějšího řízení potvrdily znovu řádnou výchovu nezletilých dětí matkou; např. základní devítiletá škola uvedla ve své zprávě, že „nezletilý J. je vzorným žákem s výborným prospěchem“, a že „matka spolupracuje se školou a o dítě se dobře stará“. Z obsahu spisu plyne také, že matka která dříve – s ohledem na nepříznivý zdravotní stav a na péči o nezletilé děti – nevstoupila do pracovního poměru a žila uzavřeně, pracuje v současné době jako prodavačka a projevuje se jako snaživá a obětavá pracovnice.

Zmíněné výsledky řízení neodůvodňují závěr, že došlo k takové změně poměrů, která dovoluje změnu dřívějšího rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, jmenovitě J. K tomu nestačí jen zjištění, že u otce, který uzavřel nové manželství, jsou příznivé podmínky k úspěšné výchově nezletilých dětí, jmenovitě nezletilého J., spolu se zjištěním že otec touží opravdově po tom, aby mohl osobně vychovávat aspoň jedno z mladších dětí (nezletilou H. či nezletilého J.). Rozhodujícím hlediskem pro úvahy o nejvhodnější úpravě výchovy nezletilého dítěte zůstává vždy zájem dítěte; a v zájmu nezletilého J. – podle výsledků řízení – není, aby byl nyní toliko se zřetelem k novým poměrům otce odňat z výchovného prostředí, v němž vyrůstá již více let, a aby byl současně vzdálen svým sourozencům. Krajský soud zdůraznil sice v odůvodnění svého rozhodnutí, že by nezletilý J. přivykl snadno novému prostředí u otce. („Sedmileté dítě si za normálních okolností snadno zvykne na nové prostředí u jednoho z rodičů, který mu není cizí.“) a že jsou dány důvody pro oddělenou výchovu nezletilého J. („... jsou dány zvláštnosti případu, pro které je možno dát otci do výchovy aspoň některé z dětí...“); avšak tyto závěry postrádají přesvědčivosti, a to tím spíše, že krajský soud posuzoval vztahy nezletilého J. k prostředí, v němž je delší dobu vychováván, a k osobám, s nimiž tu žije, popř. pravděpodobný odraz změny tohoto prostředí v duševním vývoji nezletilého J., bez součinnosti s odborníky z některých vědních oborů (především bez psychologické expertizy).

Z těchto důvodů plyne, že krajský soud porušil zákon v ustanovení § 28 zák. o rod.